

ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТЬ: ВІД КЛАСИЧНОГО ДО ІНКЛЮЗИВНОГО КАПІТАЛІЗМУ

М'ячин Валентин Георгійович

доктор економічних наук,

професор кафедри соціально-економічних дисциплін,

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Термін “капіталізм” (у класичному його розумінні) був вперше використаний французьким письменником і соціологом Луї Бланом (Louis Blanc) у 1850 році. У своїй праці “Organisation du travail” (Організація праці) він описав капіталізм як систему, в якій капітал контролює економіку і домінує над працею. Луї Блан, прихильник соціальних реформ, використовував цей термін з критичним підтекстом, висловлюючи невдоволення нерівністю та експлуатацією робітників, які, на його думку, були основними наслідками капіталістичної системи.

Термін “інклюзивний капіталізм” з’явився на початку XXI століття на тлі зростаючого невдоволення класичною моделлю капіталізму. Витоки концепції пов’язано, насамперед, з фінансовою кризою 2008 року, яка виявила безліч недоліків традиційної системи, таких як нерівність доходів, соціальна поляризація, екологічні проблеми. Вперше про необхідність інклюзивного підходу до капіталізму заговорили на міжнародних форумах, включаючи Всесвітній економічний форум у Давосі. Одним із перших ключових документів, що закликали до реформування, стала заява Лондонської ініціативи інклюзивного капіталізму у 2014 році, де наголошувалося на важливості сталого розвитку та рівних можливостей для всіх.

Інклюзивний капіталізм – це економічна система, в якій ключовими принципами є:

- 1) сталий розвиток;
- 2) зменшення соціальної нерівності;
- 3) створення рівних можливостей для всіх верств населення;
- 4) акцент на довгострокові інтереси, а не на короткостроковий прибуток.

Сутність інклюзивного капіталізму полягає у забезпеченні балансу між інтересами бізнесу, суспільства та довкілля. Компанії та інвестори, які дотримуються цієї моделі, ставлять на перше місце такі цінності, як соціальна справедливість, екологічна стійкість та корпоративна етика. Це передбачає перерозподіл ресурсів і можливостей для залучення ширших верств населення до економіки [1].

Класичний капіталізм орієнтований на максимізацію прибутку для акціонерів, тоді як інклюзивний капіталізм передбачає більш широкий підхід до корпоративної відповідальності. Основні відмінності між цими моделями наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Основні відмінності між класичним та інклюзивним капіталізмом

Аспект	Класичний капіталізм	Інклюзивний капіталізм
Мета	Максимізація прибутку у короткостроковій перспективі	Сталий розвиток та врахування соціальних і екологічних аспектів
Основні учасники	Акціонери	Акціонери, працівники, споживачі, суспільство
Розподіл багатства	Концентрація капіталу у вузькому колі осіб	Зменшення соціальної нерівності
Відповідальність	Мінімальна корпоративна відповідальність	Висока соціальна та екологічна відповідальність
Етика	Пріоритет прибутку над етичними принципами	Корпоративна етика та прозорість як основа діяльності
Інновації	Орієнтовані на отримання фінансового прибутку	Орієнтовані на вирішення соціальних та екологічних проблем

Інклюзивний капіталізм має значний потенціал у вирішенні глобальних проблем, таких як зміна клімату, забруднення навколишнього середовища, бідність та соціальна нерівність. Його перспективи включають таке:

1) стимулювання інновацій, бо сталі та інклюзивні бізнес-моделі сприяють розробці технологій, орієнтованих на вирішення соціальних та екологічних проблем;

2) зміцнення соціальної стабільності, так як зниження нерівності допомагає уникнути соціальних конфліктів і посилити довіру між різними верствами суспільства;

3) інтеграція у глобальну економіку, так як вважається, що інклюзивний капіталізм сприяє створенню нових робочих місць і розширенню можливостей для малозабезпечених груп населення;

4) покращення репутації бізнесу, де компанії, які дотримуються принципів інклюзивного капіталізму, отримують більшу підтримку з боку споживачів та інвесторів;

5) підтримка з боку міжнародних організацій, таких, як ООН та Світовий банк, що активно просувають інклюзивні підходи в економіці.

Але впровадження моделі інклюзивного капіталізму супроводжується викликами, серед яких є необхідність реформування законодавчої бази,

опір з боку традиційних корпорацій та нестача інвестицій у соціальні програми [2].

Таким чином, інклюзивний капіталізм є еволюцією класичної капіталістичної системи, спрямованою на гармонізацію таких складових, як економічний розвиток, соціальна справедливість та екологічна стійкість. Його впровадження вимагає значних зусиль з боку бізнесу, уряду та суспільства, але перспективи цієї моделі, як вважається, можуть стати основою до більш справедливого та сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Єнакі Е.М., М'ячин В.Г., Фісуненко Н.О. Дослідження відмінностей у рівні інклюзивного розвитку країн Центральної та Східної Європи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2024. Випуск 50. С. 53–59.
2. The Inclusive Development Index 2018. Summary and Data Highlights. World Economic Forum. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2018.pdf